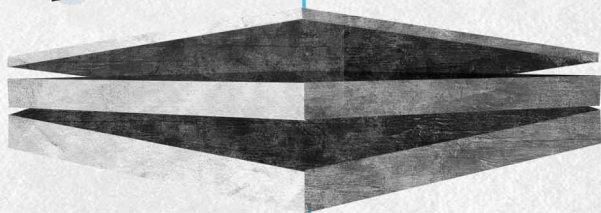

TREI VIEȚI ÎNTR-UNA

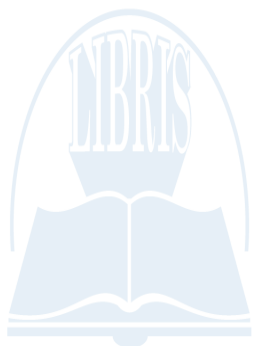

CONVORBIRI
NICOLAE

CU
DRĂGUȘIN

CONSTANTIN LAURENȚIU
ERBICEANU

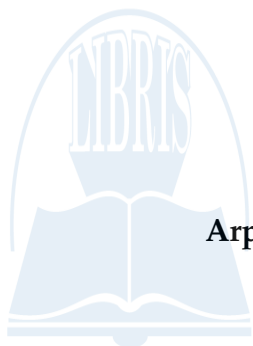

Cuprins

<i>Cuvânt înainte (Neagu Djuvara)</i>	7
<i>Argument</i>	11
I. Arpegiul unei întâlniri	17
<i>Rețetă pentru îmbogățirea bibliotecii</i>	17
<i>De la străbunic, la Ulfila și la Anonimul din Sebeș</i> ...	19
<i>Dezideologizare</i>	31
<i>Sergiu Celibidache, profesor de step</i>	37
<i>Liszt, o pasiune de familie</i>	40
<i>Turcia și Europa</i>	46
II. Origini și familie	49
<i>Buiucliii</i>	49
<i>Bâznoșenii</i>	57
<i>Erbicenii</i>	59
<i>Dragoste și război</i>	80
III. Începuturile	103
<i>Manualul unei călătorii avizate</i>	103
<i>Români valoroși</i>	129

IV. Un nou început	144
<i>Aventurile acomodării</i>	144
<i>Prima provocare — Africa</i>	171
<i>Apogeul — Filipinele</i>	210
V. După Filipine	243
VI. Reflecții	261
<i>David și Goliat sau model de demnitate națională</i> ...	261
<i>Croația sau model de utilizare inteligentă a turismului</i>	267
Cuvânt... înapoi (Bedros Horasangian)	285

I Arpegiul unei întâlniri

Rețetă pentru îmbogățirea bibliotecii • De la străbunic,
la Ulfila și la Anonimul din Sebeș • Dezideologizare •
Sergiu Celibidache, profesor de step • Liszt, o pasiune de
familie • Turcia și Europa

Rețetă pentru îmbogățirea bibliotecii

Niciun taifas nu-mi pare mai plăcut simțirii decât acela petrecut într-o cameră de lucru, „capitonată” cu cărți, ronțăind nuci și sorbind un păhăruț cu vin roș’, cum se spune-n Moldova.

Da. Închipuie-ți că străbunicul, la începutul secolului XX, a donat, dacă nu mă înșel, 1519 cărți din bibliotecă, Facultății de Teologie Ortodoxă din București, la care era profesor. Avea și o scrisoare de mulțumire din partea conducerii. Asta pe lângă alte câteva mii de volume pe care le-a donat Academiei Române, al cărei membru și, pentru un timp vicepreședinte, a fost.

Îmi povestești deunăzi despre o consemnare a lui Nicolae Iorga, de fapt, o rețetă despre cum să-ți îmbogățești biblioteca. Mă interesează!

Rețeta lui Iorga era simplă: „Împrumuți cărți de la bunul Costache Erbiceanu și nu i le mai restitui.” Ei erau vecini, stăteau pe strada Sculpturii (astăzi Mircea Vulcănescu), unul la numărul 35, celălalt la numărul 37. Casele există și

astăzi și mi-a atras atenția asupra acestui fapt profesorul Andrei Pippidi, nepotul lui Iorga, care a avut bunăvoința să scrie postfața la volumul *Cronicari greci care au scris despre Țările Române în epoca fanariotă*, pe care l-am publicat în ediție anastatică, la Editura Cronicar, în 2003, cu sprijinul Ministerului Culturii. Dar la mine rețeta este inaplicabilă, pentru că deși am rămas fără unele cărți de-a lungul anilor, sunt atent să le recuperez.

Metoda poate fi inaplicabilă în condițiile unei cărți luate cu împrumut și pentru motivul că o carte bună „forțează” cititorul la însemnări. Sunt de părere că pe măsură ce se realizează simbioza dintre cititor și carte, sublinierile și adnotările devin firești. Numai o carte sterilă, ori un cititor neatent lasă foaia albă.

Dar însemnările pot aduce și necazuri. Știu foarte bine cazul lui Camil Demetrescu, un vechi prieten al tatălui meu și apropiat al familiei. În timpul războiului era membru al Cifrului, alături de Neagu Djuvara, Emil Lăzărescu și Piki Pogoneanu. A reușit să informeze aliații, după 23 august 1944, asupra poziției aviației germane la Pădurea Mogoșoaia, spre a fi anihilată. A fost arestat în 1946 și condamnat la 20 de ani de închisoare. Eliberat în 1964, a fost trimis în domiciliu forțat în Bărăgan timp de alți șapte ani, neavând voie să asiste nici la funeraliile tatălui său. În anii '80 a citit un volum „pe linie”, dedicat așa-zisei insurecții comuniste din august '44, făcând numeroase adnotări critice pe paginile volumului. Arestat, condamnat la alți șapte ani de închisoare și trimis la Arad, a avut șansa ca Monica Lovinescu să denunțe arestarea sa la postul de radio Europa Liberă. Or, Ceaușescu, care dorea să obțină Clauza Națiunii celei mai Favorizate din partea SUA, trebuia să dovedească faptul că în Republica Socialistă România nu existau deținuți politici. În consecință, s-a făcut recurs și Camil Demetrescu a fost eliberat după nici șase luni de detenție. Am aflat acest lucru

de la mătușa Florica Eliade, căreia Camil Demetrescu i-a povestit în detaliu toată întâmplarea. Imediat cum a fost eliberat s-a dus la Florica. După 1991, Camil Demetrescu l-a denunțat pe tortionarul său, Nicolski, despre care s-a aflat că locuia la două case de cea a părinților mei. Oricum, memoriile lui Camil Demetrescu au fost publicate, din păcate însă în condiții destul de precare.

De la străbunic, la Ulfila și la Anonimul din Sebeș

Când există un asemenea nume într-o familie, nu-ți poți reține întrebarea despre felul în care strămoșul și-a influențat urmașii, chiar și pe aceia pe care nu i-a cunoscut personal, așa cum a fost cazul dvs. Constantin Erbiceanu, străbunicul dvs., a trecut la Domnul în 1913, adică acum exact un veac. În ciuda faptului că nu l-ați cunoscut personal, în ce fel simțiți că îi sunteți îndatorat?

Personal, îi datorez, de pildă, curiozitatea pentru Ulfila. Dar toți membrii familiei îi suntem îndatorați cu pasiunea pentru istorie. El a realizat un studiu despre începuturile creștinismului pe teritoriul României, pe care eu l-am citit încă de tânăr, cu multă curiozitate și uimire, aflând că o figură istorică atât de importantă s-a născut pe teritoriul țării noastre. Acest lucru s-a întâmplat în 311 la Romula, situată în Oltenia de astăzi. S-au făcut săpături serioase acolo, găsindu-se orașelul care a fost distrus de goți. Deși Ulfila era fiu de got (germanii îi spun Wulfila, dar noi l-am latinizat). Mama lui era creștină din Capadocia, unde goții întreprinseseră, la sfârșitul secolului al III-lea și începutul celui următor, diverse raiduri. Asia Mică era complet creștinată când goții au luat sute sau chiar mii de prizonieri sclavi, între care familia mamei lui Ulfila. A primit o educație foarte bună, încât la 20 și ceva de ani — după unii autori — sau 30 după alții, devenise deja episcopul goților și al celorlalți locuitori ai Daciei Traiane (pentru că era la nord de Dunăre).

E adevărat că sub Constantin cel Mare relațiile se încheaseră din nou, se crease și un pod peste Dunăre, astfel că toată Valahia noastră era în sfera romană din nou. Goții erau însă de două categorii: cei creștinați și ceilalți, adoratori ai zeităților germanice, care erau foarte cruzi. De altfel, în cartea străbunicului e cuprinsă și o listă de martiri creștini, uciși de goții păgâni (în opinia unor cercetători, cel mai original capitol al lucrării).

Acesta a fost și sensul hirotonirii ca episcop a lui Ulfila de către Eusebiu de Nicomidia: un act politic care urmărea romanizarea cu ajutorul creștinismului a goților, foarte războinici din fire. Deci scopul politic avea un sens pacificator.

Așa se explică faptul că sub presiunea goților păgâni tânărul Ulfila a trecut Dunărea și s-a instalat la Nicopole ad Istrum. Acolo a fost urmat de o mare parte dintre goții creștini. Și tot acolo a început traducerea Bibliei în limba gotă (care este germana veche), trebuind să pornească întâi de la crearea unui alfabet. Și din literele runice combinate cu cele din alfabetul grec și latin, a creat un alfabet got. În această limbă — este cel mai vechi monument al literaturii vechi germane — traducerea Bibliei a terminat-o în vreo 20 de ani, evitând să traducă și Cartea Regilor. Nu voia să încurajeze pornirile războinice ale concetățenilor săi. A participat la numeroase concilii la Constantinopol, unde de altfel a și murit în 383 sau 386, beneficiind de funeralii grandioase. Era considerat ca un sfânt al epocii sale: marele episcop care i-a creștinat pe goți, stăvilindu-le pornirile războinice.

O viață probabil îndelungată pentru acel timp.

Ce-i drept, la Niceea, în 325, Arie fusese condamnat, or Ulfila aparținea ereziei ariene. Din cauza asta s-a vorbit mai

puțin despre el. A avut însă norocul ca episcopul Eusebiu din Silistra, care a fost contemporan cu el, să-i scrie o biografie, încât se cunosc toate datele vieții lui în amănunt.

Arie fusese poate condamnat cu îndreptățire, căci arianismul este erezia care subminează creștinismul și care niciodată n-a putut fi combătută în totalitate. Iar diverse forme de arianism subzistă până în zilele noastre. Un lucru pe care încerc să-l demonstrez de ceva timp este că scrierile lui Karl Marx, prin hegelianismul de stânga, reprezintă o formă de arianism. Revenind însă la subiect, ca să fim riguroși, mai ales în perioada maturității, Ulfila și-a nuanțat poziția pur ariană, încercând alături de gruparea homoenilor lui Accaciu să găsească o cale de mijloc între erezia ariană și ortodoxia de la Sinodul din Niceea. De aceea, unii îl văd ca semi-arian, mai degrabă.

Asta poate la nivelul specialiștilor. Dar la nivel larg, nu prea se vorbește despre acest personaj. Îmi amintesc că am făcut, la un moment dat, o comunicare în Germania. Alteori i-am întrebat pe germanii cu care am lucrat timp de peste un sfert de veac dacă știu cine a creștinat primele triburi germanice ale goților. Nu prea au știut ce să-mi spună. Dar le-am amintit că sigur au învățat la școală cel mai vechi text german, care este Biblia tradusă de Ulfila, trăitor în secolul al IV-lea, pe teritoriul României de astăzi, jumătate got, jumătate creștin; să-i spunem localnic, deși bunicii lui veniseră, cum am spus, aduși ca prizonieri la nord de Dunăre. Se mirau germanii, dar mi-au dat dreptate, pentru că toți au învățat la școală despre cel mai vechi text german.

I-am văzut traducerea Bibliei la biblioteca Universității din Uppsala. Fără să mai rețin toate detaliile, îmi mai amintesc cât de mult m-am gândit la destinul cărții: fragilă prin definiție,

Cu ritmul său trepidant de viață — astăzi la București, mâine la Frankfurt, poimâine la Londra, peste o săptămână la Buenos Aires — Constantin Erbiceanu a trăit deja trei vieți puse cap la cap și o începe, tânăr și neostenit, pe a patra. Mă întreb când a reușit să înregistreze aceste dense, erudite, dar și suculente convorbiri cu Nicolae Drăgușin? De la istoria familiei sale până la momente, puțin știute chiar de specialiști, din biografiile marilor compozitori, de la Ulfila la creștinarea Daciei, până la cutumele din Africa sau Filipine, subiectele acestei cărți sunt tratate cu pasiune, vervă, grijă pentru detaliul precis. Un exercițiu de Memorie vie și esențială, o enciclopedie... autobiografică, un curriculum antidot binevenit împotriva Ecleziasului valah.

CRISTIAN BĂDILIȚĂ

INTERVIURI

Pentru a comanda online sau pentru lista completă a titlurilor publicate la Curtea Veche, vizitează www.curteaveche.ro

ISBN 978-606-588-720-6

